

MAKTABGACHA TA'LIM TIZIMIDA AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING SAMARADORLIGI

Kabilova Farangiz Mirokulovna

Samarqand shahar 3-son Davlat maktabgacha ta'lim tashkiloti direktori

Annotatsiya: *Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan (AKT) foydalanishning dolzarbligi, ahamiyati va metodik imkoniyatlari yoritilgan. Tadqiqotda AKT vositalari yordamida bolalarning bilish jarayonini faollashtirish, nutqni rivojlantirish, tafakkur jarayonlarini rag'batlantirish, tasavvur va ijodkorlikni kengaytirish kabi masalalar ko'rib chiqiladi. Shuningdek, maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalar uchun interfaol o'yinlar, multimedia resurslari, mobil ilovalar, virtual o'quv muhiti va raqamli pedagogika vositalarining samarali qo'llanishi tahlil qilinadi. AKT tarbiyachi faoliyatini yengillashtirishi, kuzatuv va baholash jarayonining avtomatlashtirilishiga imkon yaratishi haqida fikr yuritiladi. Tadqiqot yakunida AKT ning maktabgacha ta'lim sifatini oshirishdagi o'rni, bolalarning intellektual va ijtimoiy-emotsional rivojlanishiga ta'siri asoslab berilgan.*

Kalit so'zlar: *AKT, maktabgacha ta'lim, multimediya, interfaol o'yinlar, mobil ta'lim, nutqni rivojlantirish, raqamli pedagogika, sensor rivojlanish, kreativ tafakkur, rivojlantiruvchi ta'lim.*

Bugungi tezkor raqamli davrda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) barcha sohalarga singib bormoqda va zamonaviy ta'lim jarayonining ajralmas qismiga aylangan. Ayniqsa, maktabgacha ta'lim tizimida bolalarning qiziqishlari kuchli, bilish faoliyati faol rivojlanayotgan bir paytda AKTdan foydalanish ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshirmoqda. Raqamli ta'lim vositalari orqali bolalarda vizual idrok, tafakkur, eshitish orqali qabul qilish, muloqot qilish qobiliyati va ijodkorlik darajasi tez shakllanadi.

Maktabgacha ta'lim muassasalarida interfaol resurslar, multimedia o'yinlar, animatsiyalar, audio-video materiallar yordamida ta'lim jarayonini qiziqarli va samarali tashkil etish imkoniyati kengaymoqda. Bu esa tarbiyachining pedagogik mahorati va metodik yondashuvlarini boyitadi hamda o'quv-tarbiya jarayonida yangi bosqichni yuzaga keltiradi.

Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun raqamli texnologiyalar eng avvalo bilish faoliyatining tabiiy davomchisi hisoblanadi. Chunki ular rangli, harakatli, ovozli obyektlar orqali tezroq o'rganadi. AKT quyidagi ustunliklarni beradi:

1. Keng qamrovli sensor rivojlanish: Interfaol o'yinlar, animatsiyalar, multfilmlar bolalarda rang, shakl, harakat, tovush kabi sensor tasavvurlarni yaxshilaydi.

2. Nutq va muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish: Audio ertaklar, interfaol hikoya tuzish dasturlari, nutq rivojlantiruvchi mobil ilovalar bolalarning lug'at boyligini kengaytiradi.

3. Ijodkorlik va tasavvurni rag‘batlantirish: Rang berish ilovalari, konstruktor o‘yinlari, 3D tasvirlar asosida bolalar o‘z g‘oyalarini erkin ifoda eta oladi.

4. Mantiqiy fikrlashni shakllantirish: Konstruktorlar, mantiqiy topshiriqlar, kodlash elementlariga asoslangan o‘yinlar (masalan, Kids Coding) mantiqiy fikrlashni erta yoshdan rivojlantiradi.

5. Emotsional-intellektual rivojlanish: Bolalar interfaol multfilmlar orqali ijobiy hissiyotlar, obrazlar va voqealar orqali ijtimoiy ko‘nikmalarni oson o‘zlashtiradilar.

Maktabgacha ta’limda qo‘llaniladigan AKT vositalari

Maktabgacha ta’lim muassasalarida bir qator zamonaviy AKT vositalari tarbiyaviy jarayon sifatini oshiradi: Ertaklar va animatsion darslar uchun multimedia proyektorlar;

Raqamli ta’lim dasturlari – “Bolajon”, “Smart Kid”, “Multiclass”;

Interfaol doskalar;

Virtual va AR texnologiyalar – 3D hayvonlar, kosmos modeli, tabiat hodisalari;

Mobil ilovalar – matematika o‘yinlari, til o‘rgatuvchi dasturlar;

Audio kitoblar – fonetik eshitishni rivojlantiradi;

Elektron kuzatuv jurnallari – tarbiyachi uchun qulaylik yaratadi;

Ushbu vositalardan oqilona foydalanish bolalarning har tomonlama rivojlanishiga yordam beradi.

AKTdan foydalanishning pedagogik afzalliklari

Ta’lim jarayoni qiziqarli, mazmunli va interfaol bo‘ladi.

Har bir bolaning rivojlanish darajasiga mos individual yondashuv yaratiladi.

Tarbiyachi darsni oson rejalashtiradi, prezentatsiya va video darslar orqali jarayonni boyitadi.

Baholash va kuzatuv avtomatlashtirilishi natijasida tarbiyachi ijodiy faoliyatga ko‘proq vaqt ajrata oladi.

Bolalar tabiiy muhitdan chetda bo‘lmasdan turib, dunyoni kengroq o‘rganadi.

Masofaviy ta’lim va raqamli platformalarning o‘rni

COVID-19 davrida maktabgacha ta’lim jarayonida ham masofaviy resurslardan foydalanish tajribasi paydo bo‘ldi. Audio va video topshiriqlar, onlayn mashg‘ulotlar tarbiyachi va ota-onalar hamkorligini kuchaytirdi.

Masofaviy platformalar quyidagilarga yordam beradi: ota-onalarning ta’lim jarayonidagi ishtiroki oshadi; bolalar o‘zlariga mos vaqtda topshiriqlarni bajarishi mumkin; multimediya orqali mavzular yanada tushunarli bo‘ladi.

Maktabgacha ta’lim jarayonida AKTdan samarali foydalanish bolalarning bilish jarayonini faollashtiradi, tafakkur, nutq, sensor, muloqot va ijodkorlik ko‘nikmalarini erta rivojlantirishda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi. Raqamli texnologiyalar tarbiyachiga metodik imkoniyatlar yaratadi, ta’lim jarayonini interfaol, samarali va qiziqarli qiladi. Ta’limni raqamlashtirish jarayonida AKTning puxta o‘rganilishi va to‘g‘ri qo‘llanilishi maktabgacha ta’lim sifatini yanada oshiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO’YHATI:

1. Абдуллаев А. Рақамли таълим ва инновацион ёндашувлар. – Тошкент, 2021.
2. Ахмедова М. Мактабгача таълимда мультимедия технологиялари. – Тошкент, 2020.
3. UNESCO. ICT Competency Framework for Teachers. – Paris, 2018.
4. Plowman L., McPake J. Children’s Interaction with Technology. – London: Routledge, 2013.
5. Edwards S. Digital Play in Early Childhood. – Springer, 2019.
6. Mishra P., Koehler M. Technological Pedagogical Content Knowledge, 2006.
7. O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta’lim vazirligi metodik qo‘llanmalari, 2022.
8. OECD. Early Childhood Education in the Digital Age. – Paris, 2021.
9. Prensky M. Digital Natives: Rethinking Education. – 2010.
10. Турдиева Д. Мактабгача таълимда АКТдан фойдаланиш тажрибаси. – 2022.